

eul_wid: qmm-av

Γαληνὸς ὁ Περγαμηνὸς · Galen of Pergamon

That the Best Doctor is Also a Philosopher

Ὅτι ὁ ἄριστος ἰατρός καὶ φιλόσοφος ἐστίν

Period: Ῥωμαϊκὴ [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα τεχνικὴ [Atticizing Technical](#)
Domain: Ἱατρικὴ [Medicine](#)
Format: Πραγματεία [Treatise](#)

¹ ^t ΓΑΛΗΝΟΥ ΟΤΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΣ ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ. Οἷόν τι πεπόνθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀθλητῶν ἐπιθυμοῦντες μὲν ὀλυμπιονίκαι γενέσθαι, μηδὲν δὲ πράττειν ὡς τούτου τυχεῖν ἐπιτηδεύοντες, τοιοῦτόν τι καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἰατρῶν συμβέβηκεν.

¹ ⁵³ ἐπαινοῦσι μὲν γὰρ Ἱπποκράτην καὶ πρῶτον ἀπάντων ἡγοῦνται, γενέσθαι δ' αὐτοὺς ὡς ὁμοιοτάτους ἐκείνῳ πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο πράττουσιν. ὁ μὲν γὰρ οὐ σμικρὰν μοῖραν εἰς ἱατρικὴν φησι συμβάλλεσθαι τὴν ἀστρονομίαν καὶ δηλονότι τὴν ταύτης ἡγουμένην ἐξ ἀνάγκης γεωμετρίαν· οἱ δὲ οὐ μόνον αὐτοὶ μετέρχονται τούτων οὐδὲ τέραν ἀλλὰ καὶ τοῖς μετιοῦσι μέμφονται. ^[5]

¹ ⁵⁴ καὶ μὲν δὴ καὶ φύσιν σώματος ὁ μὲν ἀκριβῶς ἀξιοῖ γινώσκειν ἀρχὴν εἶναι φάσκων αὐτὴν τοῦ κατ' ἱατρικὴν λόγου παντός· οἱ δ' οὕτω καὶ περὶ τοῦτο σπουδάζουσιν, ὥστ' οὐ μόνον ἐκάστου τῶν μορίων οὐσίαν ἢ πλοκὴν ἢ διάπλασιν ἢ μέγεθος ἢ τὴν πρὸς τὰ παρακείμενα κοινωνίαν ἀλλ' οὐδὲ τὴν θέσιν ἐπίστανται. καὶ μὲν δὴ καὶ ὥς ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν κατ' εἶδη τε καὶ γένη διαιρεῖσθαι τὰ νοσήματα συμβαίνει τοῖς ἰατροῖς ἀμαρτάνειν τῶν θεραπευτικῶν σκοπῶν, Ἱπποκράτει μὲν εἴρηται προτρέποντι τὴν λογικὴν ἡμᾶς ἐξασκεῖν θεωρίαν· οἱ δὲ νῦν ἰατροὶ τοσοῦτον ἀποδέουσιν ἡσκήσθαι κατ' αὐτὴν, ὥστε καὶ τοῖς ἀσκοῦσιν ὡς ἄχρηστα μεταχειριζομένοις ἐγκαλοῦσιν. οὕτω δὲ καὶ τοῦ προγινώσκειν τε <καὶ λέγειν> τὰ παρόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι τῷ κάμνοντι πολλὴν χρῆναι πεποιῆσθαι πρόνοιαν Ἱπποκράτης φησίν· οἱ δὲ καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδάκασιν, ὥστ', εἴ τις αἰμορραγίαν ἢ ἰδρῶτα προείποι, γόητά τε καὶ παραδοξολόγον ἀποκαλοῦσιν. ^[10]

¹ ⁵⁵ <ὅπου δ' οὐδὲ τῶν ταῦτα προειπόντων ἐπακούουσι,> σχολῇ γ' ἂν οὕτω <καὶ> τᾶλλα προλέγοντός τινος ἀνάσχοιντο, σχολῇ δ' ἂν ποτε τῆς διαίτης τὸ σχῆμα πρὸς τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι τοῦ νοσήματος ἀκμὴν καταστήσαιντο, καὶ μὴν Ἱπποκράτης γε οὕτως διαιτᾶν κελεύει. τί δὴ οὖν ὑπόλοιπόν ἐστιν, ὃ ζηλοῦσι τάνδρος; οὐ γὰρ δὴ τὴν γε τῆς ἐρμηνείας δεινότητα· τῷ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κατῶρθωται, τοῖς δ' οὕτω τούναντίον, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ἰδεῖν ἐστὶ καθ' ἓν ὄνομα δις ἀμαρτάνοντας, ὃ μὴ δ' ἐπινοῆσαι ῥάδιον. Διόπερ ἔδοξέ μοι ζητῆσαι τὴν αἰτίαν ἣτις ποτ' ἐστί, δι' ἣν καίτοι θαυμάζοντες ἅπαντες τὸν ἄνδρα μήτ' ἀναγινώσκουσιν αὐτοῦ τὰ συγγράμματα μήτ', εἰ καὶ <ποτ' αὐ> τοῖς τοῦτο παρασταίῃ, συνιᾷσι τῶν λεγομένων ἢ, εἰ καὶ τοῦτ' εὐτυχῆσειαν, ἀσκήσει τὴν θεωρίαν ἐπεξέρχονται βεβαιώσασθαί τε καὶ εἰς ἕξιν ἀγαγεῖν

βουλόμενοι. εὐρίσκω δὴ καὶ σύμπαντα <τὰ> κατορθούμενα βουλήσει τε καὶ δυνάμει τοῖς ἀνθρώποις παραγιγνόμενα· θατέρου δ' αὐτῶν ἀτυχήσαντας καὶ τοῦ τέλους αὐτοὺς ἀναγκαῖον ἀποτυχεῖν. ^[10]

- 1 56 αὐτίκα γέ τοι τοὺς ἀθλητὰς ἢ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀφύιαν ἢ διὰ τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀμέλειαν ὀρῶμεν ἀποτυγχάνοντας τοῦ τέλους· ὅτω δ' ἂν καὶ ἡ τοῦ σώματος φύσις ἀξιόνικος ἦ καὶ τὰ τῆς ἀσκήσεως ἄμεμπτα, τίς μηχανὴ μὴ οὐ πολλοὺς ἀνελέσθαι τόνδε στεφανίτας ἀγῶνας; ἄρ' οὖν ἐν ἀμφοτέροις οἱ νῦν ἱατροὶ δυστυχοῦσιν οὔτε δύναιμι οὔτε βούλησιν ἀξιόλογον ἐπιφερόμενοι πρὸς τὴν τῆς τέχνης ἀσκήσιν ἢ τὸ μὲν ἕτερον αὐτοῖς ὑπάρχει, θατέρου δ' ἀπολείπονται; τὸ μὲν δὴ μηδένα φύεσθαι δύναιμι ἔχοντα ψυχικὴν ἱκανὴν καταδέξασθαι τέχνην οὕτω φιλάνθρωπον οὐ μοι δοκεῖ λόγον ἔχειν ὁμοίου γε δὴ τοῦ κόσμου καὶ τότε ὄντος καὶ νῦν καὶ μήτε τῶν ὥρων τῆς τάξεως ὑπηλλαγμένης μήτε τῆς ἡλιακῆς περιόδου μετακεκοσμημένης μήτ' ἄλλου τινὸς ἀστέρος ἢ ἀπλανοῦς ἢ πλανωμένου μεταβολὴν τιν' ἐσχηκότος· εὐλογον δ' ἐστὶ διὰ μοχθηρὰν τροφήν, οἷαν οἱ νῦν ἄνθρωποι τρέφονται, καὶ διὰ τὸ [τὸν] πλοῦτον ἀρετῆς εἶναι τιμιώτερον οὔθ' οἷος Φειδίας ἐν πλάσταις οὔθ' οἷος Ἀπελλῆς ἐν γραφεῦσιν οὔθ' οἷος Ἱπποκράτης ἐν ἱατροῖς ἔτι γίγνεσθαι τινα. ^[10]

- 1 57 καίτοι τό γ' ὑστέροις τῶν παλαιῶν ἡμῖν γεγονέναι καὶ δὴ τὰς τέχνας ὑπ' ἐκείνων ἐπὶ πλεῖστον προηγμένας παραλαμβάνειν οὐ σμικρὸν ἦν πλεονέκτημα. τὰ γοῦν ὑφ' Ἱπποκράτους εὐρημένα χρόνῳ παμπόλλῳ ῥᾶστον ἦν ἐν ὀλιγίστοις ἔτεσιν ἐκμαθόντα τῷ λοιπῷ χρόνῳ τοῦ βίου πρὸς τὴν τῶν λειπόντων εὔρεσιν καταχρήσασθαι. ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται πλοῦτον ἀρετῆς τιμιώτερον ὑποθέμενον καὶ τὴν τέχνην οὐκ εὐεργεσίας ἀνθρώπων ἔνεκεν ἀλλὰ χρηματισμοῦ μαθόντα τοῦ τέλους τοῦ κατ' αὐτὴν ἐφίεσθαι, <καλῶς κἂν εἰ> φθάσουσί γ' ἱατροὶ <πλεῖστοι> πλουτήσας πρὶν ἢ <ρέ> μας ἐπὶ τὸ τέλος αὐτῆς ἐξικέσθαι· οὐ γὰρ δὴ δυνατόν ἅμα χρηματίζεσθαι τε καὶ μυρμηκίζεσθαι καὶ οὕτω μεγάλην ἐπασκεῖν τέχνην, ἀλλ' ἀνάγκη καταφρονῆσαι θατέρου τὸν ἐπὶ θατέρον ὀρμήσαντα σφοδρότερον. ἄρ' οὖν ἔχομέν τινα τῶν νῦν ἀνθρώπων εἰπεῖν εἰς τοσοῦτον μόνον ἐφίεμενον χρημάτων κτήσεως, εἰς || ὅσον ὑπηρετεῖν ἐξ αὐτῆς ταῖς ἀναγκαίαις χρεῖαις τοῦ σώματος; ἔστι τις ὁ δυνάμενος οὐ μόνον λόγῳ πλάσασθαι ἀλλ' ἔργῳ διαδείξασθαι τοῦ κατὰ φύσιν πλούτου τὸν ὅρον ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν ἢ διψῆν ἢ ῥιγοῦν προιόντα; Καὶ μὴν εἴ τις γ' ἐστὶ τοιοῦτος, ὑπερόψεται μὲν Ἀρταξέρξου τε καὶ Περδίκκου καὶ τοῦ μὲν οὐδ' ἂν εἰς ὄψιν ἀφίκοιτό ποτε, τὸν δ' ἰάσεται μὲν νοσοῦντα νόσημα τῆς Ἱπποκράτους τέχνης δεόμενον, οὐ μὴν ἀξιῶσει γε διὰ παντὸς συνεῖναι, θεραπεύσει δὲ τοὺς ἐν Κρανῶνι καὶ Θάσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις πολίχναις πένητας. ^[5]

- 1 58 ἀπολείψει δὲ Κῳις μὲν τοῖς πολίταις Πόλυβόν τε καὶ τοὺς ἄλλους μαθητάς, αὐτὸς δ' εἰς πᾶσαν ἀλῶμενος ἀφίξεται τὴν Ἑλλάδα· χρή γὰρ αὐτὸν γράψαι καὶ περὶ φύσεως χωρίων. ἴν' οὖν κρίνῃ τῇ πείρᾳ τὰ ἐκ λόγου διδαχθέντα, χρή παντοίων αὐτόπτην γενέσθαι πόλεων, τῆς πρὸς μεσημβρίαν ἐστραμμένης καὶ τῆς πρὸς ἄρκτον καὶ τῆς πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα καὶ τῆς πρὸς δυσμὰς, ἰδεῖν δὲ καὶ τὴν ἐν κοίλῳ κειμένην καὶ τὴν ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ τὴν ἐπακτοῖς ὕδασι χρωμένην καὶ τὴν πηγαίοις καὶ τὴν ὀμβρίοις καὶ τὴν ἐκ λιμνῶν καὶ ποταμῶν, ἀμελῆσαι δὲ καὶ μὴδ' εἴ τις ψυχροῖς ἄγαν ὕδασι μὴδ' εἴ τις θερμοῖς χρῆται μὴδ' εἴ νιτρώδεσι μὴδ' εἴ στυπτηριώδεσιν ἢ τισιν ἐτέροις τοιούτοις, ἰδεῖν δὲ καὶ ποταμῶν μεγάλων πρόσοικον πόλιν καὶ λίμνην καὶ ὄρει καὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα πάντα νοῆσαι τοι <αὐτα>, περὶ ὧν ἡμᾶς αὐτὸς ἐδίδαξεν. ^[5]

- 1 59 ὥστ' οὐ μόνον ἀνάγκη χρημάτων καταφρονεῖν τὸν τοιοῦτον ἐσόμενον ἀλλὰ καὶ φιλόπονον ἐσχάτως ὑπάρχειν. καὶ μὴν οὐκ ἐνδέχεται φιλόπονον εἶναί τινα μεθυσκομένον <ἢ> ἐμπιπλάμενον ἢ ἀφροδισίοις προσκείμενον ἢ συλλήβδην εἰπεῖν αἰδοίοις καὶ γαστρὶ δουλεύοντα. σωφροσύνης οὖν φίλος ὥσπερ γε καὶ ἀληθείας ἐταῖρος ὃ γ' ἀληθὲς ἱατρὸς

ἐξεύρηται. καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν λογικὴν μέθοδον ἀσκεῖν <ἀνάγκη> χάριν τοῦ γινῶναι, πόσα τὰ πάντα κατ' εἶδη τε καὶ γένη νοσήματα ὑπάρχει καὶ πῶς ἐφ' ἑκάστου ληπτέον ἔνδειξιν τιν' ἱαμάτων. ^[10]

1 60 ἡ δ' αὐτὴ μέθοδος ἥδε καὶ τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ διδάσκει <σύν> θεσιν, τὴν τ' ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, ἃ δι' ἀλλήλων ὅλα κέκρται, καὶ τὴν ἐκ τῶν δευτέρων, τῶν αἰσθητῶν, ἃ δὴ καὶ ὁμοιομερῇ προσαγορεύεται, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις τὴν ἐκ τῶν ὀργανικῶν μορίων. ἀλλὰ καὶ τίς ἢ χρειαί τῳ ζῳῳ τῶν εἰρημένων ἐκάστου καὶ τίς ἢ ἐνέργεια δέον <ἀ> πολλαβεῖν ταῦτα μὴ ἀβασανίστως, ἀλλὰ μετ' ἀποδείξεως πιστώσασθαι πρὸς τῆς λογικῆς δήπου διδάσκεται μεθόδου. τί δὴ οὖν ἔτι λείπεται πρὸς τὸ μὴ <οὐκ> εἶναι φιλόσοφον τὸν ἱατρόν, ὃς ἂν Ἱπποκράτους ἀξίως ἀσκήσῃ τὴν τέχνην; εἰ γάρ, ἵνα μὲν ἐξεύρῃ φύσιν σώματος καὶ νοσημάτων διαφορὰς καὶ ἱαμάτων ἐνδείξεις, ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γεγυμνάσθαι προσήκει, ἵνα δὲ φιλοπόνως τῇ τούτων ἀσκήσῃ παραμένῃ, χρημάτων τε καταφρονεῖν καὶ σωφροσύνην ἀσκεῖν, πάντα δὴ τῆς φιλοσοφίας ἔχει τὰ μέρη, τό τε λογικὸν καὶ τὸ φυσικὸν καὶ τὸ ἠθικόν. ^[10]

1 61 οὐ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ χρημάτων καταφρονῶν καὶ σωφροσύνην ἀσκῶν ἄδικόν τι πράξῃ· πάντα γάρ, ἃ τολμῶσιν ἀδίκως ἄνθρωποι, φιλοχρηματίας ἀναπειθούσης ἢ γοητευούσης ἡδονῆς πράττουσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀναγκαῖον ἔχειν αὐτόν· σύμπασαι γὰρ ἀλλήλαις ἔπονται καὶ οὐχ οἷόν τε μίαν ἡντινοῦν λαβόντι μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας εὐθύς ἀκολουθούσας ἔχειν ὥσπερ ἐκ μιᾶς μηρίνου δεδεμένας. καὶ μὴν εἴ γε πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς μάθησιν καὶ πρὸς τὴν ἐφεξῆς ἀσκήσιν ἀναγκαῖα τοῖς ἱατροῖς ἐστὶν ἡ φιλοσοφία, δῆλον ὡς, ὅστις ἂν <ἄριστος> ἱατρός ᾖ, πάντως οὗτός ἐστι καὶ φιλόσοφος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὅτι πρὸς τὸ χρῆσθαι καλῶς τῇ τέχνῃ φιλοσοφίας δεῖ τοῖς ἱατροῖς, ἀποδείξεως ἡγοῦμαι τίνος χρήξιν ἐωρακότας γε πολλάκις ὡς φαρμακεῖς εἰσιν, οὐκ ἱατροὶ καὶ χρῶνται τῇ τέχνῃ πρὸς τὸναντίον ἢ πέφυκεν οἱ φιλοχρήματοι. Πότερον οὖν ὑπὲρ ὀνομάτων ἔτι διενεχθήσῃ καὶ ληρήσεις ἐρίζων, ἐγκρατῇ μὲν καὶ σώφρονι καὶ χρημάτων κρείττονι καὶ δίκαιον ἀξίων εἶναι τὸν ἱατρόν, οὐ μὴν φιλόσοφόν γε, καὶ φύσιν <μὲν> γινώσκειν σωμάτων καὶ ἐνεργείας ὀργάνων καὶ χρειαῖς μορίων καὶ διαφορὰς νοσημάτων καὶ θεραπειῶν ἐνδείξεις, οὐ μὴν ἡσκησθαι γε κατὰ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἢ τὰ πράγματα συγχωρήσας ὑπὲρ ὀνομάτων αἰδεσθήσῃ διαφέρεσθαι; καὶ μὴν ὁψὲ μὲν <σωφρονεῖς> ἄμεινον δὲ νῦν γοῦν σωφρονήσαντά σε μὴ καθάπερ κολιόν ἢ κόρακα περὶ φωνῶν ζυγομαχεῖν ἀλλ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων σπουδάζειν τὴν ἀλήθειαν. ^[5]

1 62 οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ὑφάντης μὲν τις ἢ σκυτοτόμος ἀγαθὸς ἄνευ μαθήσεώς τε καὶ ἀσκήσεως οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, δίκαιος δ' ἱα <τρός> τις ἢ σώφρων ἢ ἀποδεικτικὸς ἢ δεινὸς περὶ φύσιν ἐξαιφνίδιον ἀναφανήσεται μήτε διδασκάλοις χρησάμενος μήτ' αὐτὸς ἐπασκήσας ἑαυτόν. εἰ τοίνυν καὶ τοῦτ' ἀναίσχυντον καὶ θάτερον οὐ περὶ πραγμάτων ἐστὶν ἀλλ' ὑπὲρ ὀνομάτων ἐρίζοντος, φιλοσοφητέον ἡμῖν εἶναι πρόδηλον, εἴπερ Ἱπποκράτους ἀληθῶς ἐσμεν ζηλωταί, ἃν τοῦτο ποιῶμεν, οὐδὲν κωλύει μὴ παραπλησίους ἀλλὰ καὶ βελτίους αὐτοῦ γενέσθαι μανθάνοντας μὲν ὅσα καλῶς ἐκείνῳ γέγραπται, τὰ λείποντα δ' αὐτοῦ ἐξευρίσκοντας.

[10]